

Waarde stafhouders en confraters,
Geachte genodigden in al Uw hoedanigheden,
Mijnheer de Openingsredenaar,

Mevrouw de VZ van de JB,

Een stafhouder beleeft op de Openingsconferentie van zijn balie zijn jaarlijkse “*five minutes of fame*”, maar dat kan hij maar doen dankzij het harde werk van de Voorzitter en het bestuur van de Jonge Balie, die dit mooie event traditioneel patroneert. Dit is vooral Uw “*moment de gloire*”, mevrouw de VZ, beste Sabine, en U mag terecht fier zijn, samen met heel uw bestuur, op wat u vandaag op mat heeft gelegd. Geniet er dubbel van, zou ik zeggen, want uw *maiden trip* vorig jaar verliep om virale redenen in gekortwiekte versie. Vandaag schenkt U onze mooie balie weer een OC “*en grand complet*”! Mag ik U daarvoor van harte feliciteren!

Wat de voorziene openingsredenaar betreft, legde U de lat ambitieus hoog, zoals ik U ken. Meteen maar de Minister van Justitie, why not? Maar politiek is een grillige business, en de wegen van een minister zijn vast ondoorgrondelijk, dus het is een beetje anders gelopen. Geen minister dus, maar de woorden “jammer genoeg” laat ik daarbij achterwege: met openingsredenaar Paul VANTIGCHELT heeft U ons een waardige vervanger, zeg maar een zwaargewicht in de juridische wereld, aangeboden. Eén blik op zijn CV volstaat. En U biedt ons een thema dat leeft: de toekomst van justitie belangt ieder van ons in deze zaal aan. Advocatuur én magistratuur.

Wat U ons uiteengezet heeft, mijnheer de OR, heeft beklifd en biedt stof tot nadenken, en nog meer stof tot repliek.

Aan mij dus om hierover te freewheelen in al mijn batonnale vrijheid.

En dus vraag ik me af: “Quo vadis, Justitia”

Onder geknars en gepiep van verroeste scharnieren wordt de metalen poort opgeduwd door de twee bewakers van dienst, militairen met kalasjnikov in de aanslag.

Ik sta prompt oog in oog met makkelijk 150 gedetineerden, min of meer in keurige slagorde opgesteld, als een gigantisch voetbalteam. Zwijgend staren ze ons aan, sommige blikken nieuwsgierig, andere hol en wezenloos, nog andere een tikje

uitdagend. Het is bepaald intimiderend, realiseer ik me. Als die meute zich op ons zou storten, op Jean de Dieu, de gevangenisdirectrice en mezelf, dan is het einde verhaal, met of zonder bewakers.

Maar er gebeurt helemaal niets. Ze blijven rustig staan, in hun gerafelde groene plunjes, zich afvragend wie die rare snuiters waren waarvoor ze zonet in groep op appel zijn opgetrommeld. Ik weet niet of ik mag of kan praten in die beklemmende situatie. Tot de directrice, een frêle dametje van om en bij de 40, de ongemakkelijke stilte doorbreekt en haar “mannen” toespreekt. Ze stelt ons kort voor en legt uit wat we komen doen, terwijl de gevangenen ons van kop tot teen blijven monstereën. Dat we er zijn voor ADVOCATEN ZONDER GRENZEN, dat we hun situatie komen documenteren, legt ze verder uit.

De spanning neemt merkbaar af, ik voel het moment naderen om haar te vragen of ik foto's mocht nemen. Het beeld is zo overweldigend, zo beklemmend en zo onwaarschijnlijk authentiek, maar ik voel ook gêne. Het is spartelen tussen amateur-journalistiek voor de goede zaak en voyeurisme. “Oui, Vous pouvez leur demander, mais je crois que ça va ». Met trillende handen neem ik mijn camera uit mijn rugzak en leg ik het tafereel zo goed als mogelijk vast. Na de derde foto loopt het wel los. Het zal prima beeldmateriaal worden voor ASF, bruikbaar in hun campagnes voor meer kwalitatieve rechtshulp in Burundi.

Dan komen de tongen los. Ze zitten er voor allerhande delicten, sommige nog in de nasleep van de genocide, die destijds van Rwanda naar Burundi overwaaide. Génocidaires, eeuwig wachtend op een proces dat nooit komt, zonder ooit een advocaat te zien. Geen middelen, geen rechtshulp, geen regelmatige rechtsgang. Het voedsel in de bajes, een oud Belgisch gebouw uit 1926, komt van familie, of je eet niet.

De vrouwenafdeling is zo mogelijk nog schrijnender: geen cellen maar een binnenkoer van aangestampte aarde met links en rechts hutjes en golfplaten. Als in een dorpje leven ze er samen, kinderen inclusief. Het snoert me de keel dicht. “Ze zitten hier meestal voor verboden abortussen na verkrachting”, zegt de directrice. “Pas de photos ici, s'il vous plait”. Maar ik denk er zelfs niet meer aan. De indrukken van hopeloosheid, van rechteloosheid en chaos nemen me volledig in beslag.

De ontbinding van een rechtsstaat kun je op haveloze gezichten aflezen, je kunt ze fysiek ruiken, dat weet ik sinds die middag in Gitega, Centraal-Burundi.

Wat U hoorde is een virtueel fragment van de virtuele neerslag van een uiterst reële ervaring, die ik in al haar facetten alleen maar op deze wijze kon overbrengen. Een ervaring die mijn visie op recht en justitie grondig door elkaar heeft geschud. 25 jaar balie vallen uiteen in 17 jaar vóór en 8 jaar na.

In 2013 had ik het geluk om met Adv. Z. Grenzen in Burundi een drie wekende durende coaching van lokale confraters voor mijn rekening te mogen nemen. De focus lag op het vluchtelingenprobleem in de regio van de Grote Meren, maar ook een bezoek aan de gevangenis van Gitega in Centraal-Burundi stond op het programma. Het indringende daarvan heb ik zonet trachten te beschrijven, al is dat eigenlijk onmogelijk.

De passage in Burundi heeft van mij een ander advocaat gemaakt. De beelden van ginds komen me steeds weer voor de geest als ik hoor spreken, wat zeg ik, klágen, over onze Justitie, over de tekortkomingen ervan, over de inefficiënte, over geldverspilling, over gebrek aan rechtsbescherming, en over hoe de toekomst ervan oogt, overgoten met een saus negativisme en misprijzen. We zijn een “*failed state*”, wordt er geschreeuwd.

Ik bekijk Justitie al acht jaar lang met meer zin voor relativiteit. Gesmeerd lopende rechtbanken, performante administratie daarrond, transparantie, rechtsbescher-ming en perfect sluitende wetgeving, we vinden dat allemaal vanzelfsprekend en we kankeren op het gebrekkig realiseren ervan. Maar het is deels een utopie. In Gitega niets van dat alles. Justitie is mensenwerk, en dat is per definitie imperfect. We mogen nooit uit het oog verliezen welke verwezenlijkingen ons bestel al sinds ruim 200 voortgebracht heeft. In dat opzicht zijn we rotverwende kinderen, bofkonten. Gitega moet geen referentiepunt zijn, maar het toont op brute wijze aan in welke mate recht en justitie in grote delen van de wereld totaal afwezig blijken. Ik ben opmerkelijk meer zen geworden tijdens het lange wachten op zittingen of in gevangenissen, bij een zinloos uitstel of een uitblijvend vonnis. Justitie op poten zetten tot tevredenheid van iedereen, het is geen evidentie, zeg maar “a hell of a job”.

Replieken van stafhouders zijn vaak striemend, mijnheer de OR, maar niet vandaag. Wat mij betreft heel wat mildheid voor Uw plannen en projecten. U bestiert een ondankbaar departement. Ga er maar aanstaan. Welnu, U doet dat, alle krediet daarvoor!

Maar die Centraal-Afrikaanse ervaring heeft mij ook tot meer bezorgdheid en argwaan aangezet. Onze rechtsstaat met Justitie er middenin is niets meer of minder dan een klomp goud in onze handen. Zwaar bevochten privileges, die we moeten koesteren. Zo diep als het doembeeld van Gitega zullen we wel niet vallen, maar Justitie moet consolideren en verbeteren waar mogelijk, maar mag zeker geen terrein meer prijsgeven. Dat is moeilijk in een samenleving waarin de modale burger Justitie alsmaar minder lijkt te respecteren. Het moet nú, en het moet perfect zijn! Die veeleisende, verzuurde burger terug aan boord krijgen, dat wordt voor mij uitdaging nummer één voor de Justitie van de toekomst. Dat is ook de verantwoordelijkheid van Justitie.

Vandaar toch ook wat gezonde scepsis, mijnheer de openingsredenaar.

Tijdens de luttele uren die me gisteren nog restten, mijnheer de Openingsredenaar, ben ik dan toch nog maar gaan grasduinen in Uw powerpoint.

Hip en flashy, eigentijds ook, dat zeker, maar sta me toe te zeggen dat Uw mondelinge toelichting vandaag toch behoorlijk onontbeerlijk was om wat vlees aan het bot te krijgen. Maar in die missie bent U met verve geslaagd, en daarvoor feliciteer ik U oprecht. Ik had overigens niets minder verwacht van een klasbak zoals U, die vele watertjes doorzwoomen heeft. U bent een man met een missie, zoveel is duidelijk.

Toen Minister Van Quickenborne een jaartje geleden present was bij de inhuldiging van onze Leuvense justitiepaleis – het was één van zijn eerste publieke optredens als kersvers minister van Justitie – gaf hij zelf al de aanzet van wat ik hier vandaag heb gehoord. De symboliek klopte: een prachtig vernieuwd gerechtsgebouw als symbool van een nieuwe start. Maar dat was Leuven. Het Smoldersplein, en niet het Poelaertplein.

§§§ §§§ §§§

Laat ik meteen komen tot de kern van wat Justitie 2.0 voorstaat, terug te vinden op p. 14 van Uw powerpoint: de magische 3 letters van Uw trias politica: SMS

S: sneller - M: menselijker - S: straffer

Zonder twijfel zijn dat drie kenmerken van een performante justitie, drie terreinen waar het beter kan. Maar alle drie zijn het begrippen die onderling in elkaars vaarwater komen, en samenhangen met belangrijke maatschappelijke tendensen. Daarop inspelen is goed en verdienstelijk, maar het moet met overleg en visie gebeuren. Doordacht, en vooral niet tendentius.

Sta mij toe daarop even in te zoomen.

S: sneller

Justitie moet sneller gaan werken.

Een snellere Justitie: dat zal iedere burger in dit land met U eens zijn. Geduld mag dan een schone deugd zijn, de burger verwacht een gerechtelijk apparaat dat snel reageert. Terecht haalt U de tenenkrullende toestanden van de achterstanden bij bv. Het Hof van beroep te Brussel aan. Zaken die aan een gewone burger, aan onze cliënten, niet meer uit te leggen vallen. Het hof doet wat het kan, het creëerde een verzoeningskamer en riep

eind vorig jaar de vier stafhouders van het ressort bij elkaar om daarrond een protocol te ondertekenen. Wie wil verzoenen kan van de wachtlijst af. Handig, maar eigenlijk een verkeerd signaal.

U belooft de komst van 1400 diverse nieuwe krachten bij justitie. Met een verhoogd budget van 500 miljoen € is dat eindelijk mogelijk, en komen ze geen dag te vroeg. Kaders van diverse rechtbanken en parketten zijn jarenlang onderbemand gebleven, met alle gevolgen van dien. Recent nog stelde Brussels Procureur-Generaal Delmulle in zijn mercuriale van 1 september de kolossale achterstanden in vooral economisch-financiële dossiers aan de kaak. Het demotiveert speurders op het terrein, met een leegloop tot gevolg. Resultaat: straffeloosheid en demotivering. Meer capaciteit is absoluut nodig, en met 15 extra raadsheren voor het Hof, althans volgens de verklaring van de Minister in het parlement op 30 juni jl., zouden die op komst zijn.

Het lijkt mij inderdaad onontbeerlijk dat de extra budgetten grotendeels naar gekwalificeerde extra mankracht gaan, in alle segmenten van justitie: staande en zetelende magistratuur, opsporingsapparaat, justitiehuisen, penitentiaire instellingen, noem maar op.

Meer middelen, dat is, meer dan terecht, Uw eerste pijler van de snelheid.

Tweede pijler is de digitalisering van Justitie, thema waaraan we een aparte OC en nog vier bijkomende studiedagen zouden kunnen wijden. De historiek van de informatisering, en nu de digitalisering, van Justitie leest als een blunderboek, toch als het over de eerste decennia gaat. Herinner U het Phenix-project, het grootschalige informatiseringsplan dat in 2001 met veel bombarie werd aangekondigd, maar enkele jaren later al op de klippen liep. In 2007 trok toenmalig minister van Justitie Onkelinx er definitief de stekker uit. De Belgische Staat claimde 28 miljoen € van leverancier UNISYS. Een miskleun van jewelste.

15 jaar later is duidelijk geworden dat digitaliseren en informatiseren van Justitie een onontkoombare realiteit is geworden, naar analogie met de rest van de samenleving. Er is geen weg terug. Iedereen werkt nu aan ICT-projecten, zowel de balies als de FOD Justitie. Maar het is een understatement als ik zeg dat de betrokken partners elkaar op het terrein soms maar moeizaam vinden.

Wie ontwikkelt wat? Zijn de diverse applicaties compatibel? Wordt daarover voldoende duidelijk gecommuniceerd? Als Vlaamse stafhouders trachten we de evolutie van de ontwikkeling van de diverse programma's en systemen op het terrein nauwgezet op te volgen – met sinds kort een directe lijn met DIPLAD, de spin-off van de OVB die vanuit Vlaamse Baliekant software ontwikkelt -.

Het minste wat je kan zeggen is dat coördinatie met de FOD Justitie een moeilijk verhaal blijft. Op het terrein heerst een wildgroei van projectontwikkeling; de doorsnee confrater ziet door de bomen het bos niet meer. En natuurlijk is er vooruitgang geboekt: DPA, dat aansluit op e-deposit, bespaart ons verplaatsingen, er is de elektronische advocatenkaart, er zijn programma's als REGSOL die naar algemene tevredenheid functioneren.

Maar kent U de E-box? Consult-on-line? VAJA? De KBO+? De Sidis-suite? De CROS ?

Het waren stuk voor stuk projecten waarvan vorig Minister van Justitie Geens reeds in 2017 de ontwikkeling aankondigde, in zijn pamflet “Court of the future”. Vier jaar later is er bitter weinig van gerealiseerd. “Consult-online” bijvoorbeeld, een applicatie waarop alle penalisten ongeduldig wachten omdat het de consultatie van een strafdossier online mogelijk moet maken, was aangekondigd voor eind dit jaar maar loopt alweer vertraging op. Intussen zitten we nog steeds foto’s van computerschermen te maken op raadkamergriffies overal te velde.

Weet in ieder geval dat het verder digitaliseren van Justitie een moeilijk verhaal zal blijven zolang er niet aan één overkoepelend systeem wordt gedacht, of minstens aan netjes geordende systemen die uit te leggen vallen.

En tot slot: U zal deze factor van “Sneller” compatibel moeten houden met “Menselijker”.

Digitalisering als logistieke factor: akkoord, maar geen computerprogramma als rechter van de toekomst. Nu al wordt luidop gesproken over *artificial intelligence* als rechtsbron van de toekomst, databases die alle mogelijke vonnissen inventariseren en verwerken, om zo tot een binaire geschillenbeslechting te komen. Ik pas resoluut voor een dergelijke *brave new world*.

Dat geldt met name ook voor tele-toestanden, zoals die een boost hebben gekregen tijdens de corona-pandemie. Zoom, Teams, het wordt voor rechtbanken verleidelijk om die systemen te bestendigen. Videoconferenties, het bespaart verplaatsingen en het is allemaal veel cleaner. Klinischer, dat zeker.

Wie aan deze balie al wat langer rondloopt herinnert zich misschien nog het in 2002 opgestarte proefproject rond de videoconferentie in de raadkamer. Aan Leuven en Charleroi de eer. Onze toenmalige voorzitter van de raadkamer was er vanaf dag één een koele minnaar van. Je cliënt verscheen op een scherm dat een meter of drie boven de begane grond was opgehangen, terwijl hij in Leuven-Hulp naar zijn eigen scherm en de camera zat te staren. Ik heb een vijftal zulke verschijningen gepleit: afstandelijk en eigenlijk onwerkbaar. Het vehikel werd uiteindelijk gekelderd door de KI van Mons wegens onwettelijk. De toenmalige wetgeving liet geen verschijning op die wijze toe. Exit videoconferentie, de cliënt zat weer mooi naast mij en recht tegenover zijn rechter tijdens het debat over zijn vrijheid.

Of hoe we vanzelf bij “Menselijker” terecht zijn gekomen.

Maar laat mij eerst even overstappen naar “Straffer”, omdat het debat rond “Straffer” naar dat rond “menselijker” zal leiden.

S: straffer

Justitie moet straffer gaan werken.

Met permissie, maar ik heb even getwijfeld over hoe “straf” hier moet worden begrepen: krachtiger? Straf, zoals een goede kop koffie?

Of alludeert U op het strafbeleid? Ik vreesde er al een beetje voor, en Uw powerpoint gaf me finaal gelijk.

Het is natuurlijk een waarheid als een koe: ieder kabinet Justitie is met strafrecht bezig, en dat moet ook. De burger ligt terecht wakker van criminaliteit en vraagt veiligheid, zijn angsten worden gevoed door de media en sinds een paar jaar de sociale media. Of hoe de publieke opinie stilaan de wet dicteert.

Jaren van strafrechtsbeoefening hebben me geleerd dat burgers, of ze nu dader of slachtoffer zijn, nooit rationeel met strafrecht omgaan. Een slachtoffer zal altijd vinden dat de feiten bewezen zijn, ook al is dat onduidelijk, en alludeert meestal op een forse straf, een dader ontkent meestal. Justitie kan daarin nooit goed doen. In een zwaar betwiste zedenzaak zal één partij altijd verweesd achterblijven, afhankelijk van een vrijspraak of een veroordeling. Justitie komt er steeds als kop van Jut uit.

Begrijpelijk dan ook dat men tot steekvlampolitiek komt: een incident – en er zijn er gruwelijke – dat de publieke opinie beroert noopt onmiddellijk tot lik-op-stukinterventie van de wetgever.

- Een levensdelict gepleegd door een dader die vrij zijn zedendossier ten gronde afwachte: sleutelen aan de criteria van de onmiddellijke aanhouding
- Een levensdelict met mogelijk homofobe drijfveer: homohaar zwaarder bestraffen
- Geweld tegen een agent: zwaardere straffen
- Groepsverkrachting in Gent: aanpassing van het seksueel strafrecht: voor verkrachting worden de straffen verdubbeld. Ik lees op de website van Team Justice dat dit alles ook deel uitmaakt van de campagne tegen intrafamiliaal geweld.

Jazeker, dit is wat de burger graag leest! Meer repressie, meer lik op stuk. Natuurlijk is et overgrote deel van de aangekondigde maatregelen tegen intra-familiaal zeer lovenswaardig en broodnodig (ik denk aan de stalkingsknop en de *Family Justice Centers*, die voor een groot deel betrekking hebben op preventie).

Maar blinde repressie is wat anders. Mij niet gelaten dat straffen voor verkrachting verdubbeld worden, maar kan men mij ook uitleggen wat de zin daarvan is, wetende dat dit soort daders quasi altijd via een opgelegde probatie (gekoppeld aan een geheel of gedeeltelijk uitstel) naar therapeutische begeleiding gemanoevreerd worden. Wie denkt dat 7 jaar eenzame opsluiting het ei van Columbus is, vergist zich schromelijk.

Een rechter vertrouwde me onlangs toe dat het zien verschijnen van alsmaar zwaardere straffen voor tal van misdrijven geen zoden aan de dijk brengt. U citeerde zelf BECCARIA, mijnheer de Openingsredenaar: niet de zwaarte van de straf maar wel de zekerheid om gepakt te worden speelt in het hoofd van de dader wanneer hij toeslaat. Verzwaring van straffen en verstrenging in de strafuitvoering – ook een certitude bij iedere nieuwe regering – is m.i. spierballengerol dat weinig perspectieven biedt. Ons wetgevend arsenaal is er: werkstraffen, probatie, interneringsmaatregelen, VI-maatregelen, ze kunnen mits voldoende middelen perfect hun doelstellingen bereiken. Maar daar zijn middelen voor nodig. Het optrekken van gevangenisstraffen is een stuk goedkoper, een stuk gratuiter ook.

Preventie is het sleutelwoord, aldus diezelfde magistraat, die het treffende verwoordde met de boutade dat één hulpverlener 5 politieagenten uitspaart, en één justitie-assistent 5 cipiers. Ik lees daarover te weinig in Uw plannen.

Maar weet trouwens dat U nooit goed zal kunnen doen voor iedereen: de vrouwen-beweging van de PVDA bijvoorbeeld, vindt dat Uw wetsvoorstel niet ver genoeg gaat en dat U de feministische beweging totaal over het hoofd heeft gezien.

Ach, politiek zal altijd wel een bepaald marktrammersgehalte in zich dragen, boodschappen moeten verkocht worden. Maar mag het me toch van het hart dat ronkende titels als “**Justitie houdt woord: Verdachten van rellen opgepakt en geïdentificeerd**”. Wat wordt de volgende stap: het poseren met geboeide verdachten voor de camera in opperbeste Zuid-Amerikaanse stijl, achter de rijkelijk uitgestalde buit? Terecht mag Justitie pronken met de resultaten van operatie Operatie Sky, maar enige soberheid daarin zou sieren.

Of Justitie **straffer** wordt zal blijken. In Jubel ventileerde voormalig OVB-bestuurder Hugo Lamon alvast zijn bezorgdheid over het wetgevende werk dat er staat aan te komen, en als ik de nieuwe bepalingen die vanaf 1 januari 2021 zullen gelden voor fietsdiefstallen – met Leuven als wereldcentrum –, nl. dat de politie een dergelijk diefstaldossier met een boete van 250 € zelf zal afhandelen -, dan houd ik mijn hart vast. Gisteren nog luidden OVB-voorzitter Peter Callens samen met zijn OBFV-collega Xavier Van Gils de alarmklok in “De Standaard” over deze regelgeving, die volgens de auteurs ruikt naar misprijzen voor de rechterlijke macht, en zich als een inktvlek zou kunnen uitbreiden naar andere materies: kleine diefstallen of drugs.

En ze hebben gelijk: er is dan geen rechter meer om her bewijs te beoordelen, laat staan om met de menselijke kant van het misdrijf rekening te houden.

Vandaar mijn retorische vraag: Is “straffer” compatibel met “menselijker”?

M: menselijker

Justitie moet menselijker gaan werken.

Als ik één van de drie magische letters mag kiezen, mijnheer de openingsredenaar, dan wel de letter M.

Menselijkheid moet centraal staan in ieder systeem van rechtsbedeling. Recht is mensenwerk, justitie is dat ook, met alle kwaliteiten en gebreken die daarmee gepaard gaan. En laat dit nu net het terrein zijn waarop de laatste jaren veel vooruitgang in geboekt. De rechter is de laatste 25 jaar langzaam maar zeker uit de spreekwoordelijke ivoren toren neergedaald.

Dat uit zich deels wetgevend (meer aandacht en procedurele waarborgen voor slachtoffers in het strafrecht bijvoorbeeld), deels ook in de houding van vele jongere magistraten op zitting. Ze gaan minder afstandelijk om met burgers, de taal is duidelijker, de kloof is voor een groot stuk gedicht. Programma's als "De rechtbank" zijn daar niet vreemd aan. Justitie toont een menselijker gelaat, maar nog al te vaak – wanneer een strafrechter in een gemediatiseerde zaak te laks oordeelt volgens een opgehitste massa –, is Justitie weer op en top wereldvreemd en corrupt.

Dat laatste stukje kloof zal nooit dichtgereden worden, U zal als Wout Van Aert een ongrijpbare Alaphilippe achterna zitten.

Menselijker, zeer zeker, maar wetende dat het nooit voor iedereen goed zal zijn. Omdat het werk is van mensen voor mensen. Voor mij is een Justitie die zich menselijk toont een justitie die toegankelijk is, transparant, maar voorts ook weet en erkent dat mensenwerk feilbaar is. En dat ook uitlegt. Het omgekeerde voorhouden zaait niet in te lossen verwachtingen bij de burger en kweekt op termijn nog meer aversie. Justitie moet bijvoorbeeld uitleggen dat het sleutelen aan de criteria van de onmiddellijke aanhouding een bijsturing is, maar niet het wondermiddel zal zijn om zinloze levensdelicten te voorkomen. Die zullen namelijk altijd blijven gebeuren, zolang er mensen zijn.

**Geachte genodigden,
Mijnheer de Openingsredenaar,
IK SLUIT AF**

Als Vrouwe Justitia een thuishaven heeft, een eigen stek, dan kan dat wat mij betreft alleen maar het Brusselse Justitiepaleis zijn. Daar woont ze, in die majestueuze tempel van recht. Voor mij geen beter symbool denkbaar van wat Justitie moet zijn. Groots, plechtig, tijdloos, smaakvol en bovenal... onvoltooid.

Toen mijn patron mij, enkele dagen na mijn eedaflegging, voor het eerst richting Brussel stuurde, was dat toevallig op de dag van het spaghetti-arrest. **14 oktober 1996**. Het paleis was een versterkte burcht, het Poelaertplein stond in rep en roer. Het maakte op mij toen allemaal zulk een indruk dat de band met het gebouw voor altijd is gebleven. Alleen al een koffie voor dag en dauw in de vestiaire, mooier kan je je dag niet starten. Dat het

gebouw doorheen zijn lange geschiedenis ook bedenkelijke fans heeft gehad, Adolf Hitler op kop, neem ik er voor lief bij. Vaak werd het immense paleis vergeleken met de Sint-Pietersbasiliek in Rome, en inderdaad, de *pas perdue* heeft wel wat weg van het gigantische schip van zijn Romeinse tegenhanger. Alleen ontbreekt de **Via Crucis** van vrouwe Justitia er aan de muren. 14 stadiën zou je anders makkelijk bij elkaar krijgen. Maar misschien heb ik teveel verbeelding...

Het Justitiepaleis is alleszins een barometer voor Justitie, zo blijkt. Medio jaren '80, de meeste bronnen vermelden 1987, verschenen de eerste steigers. Niet toevallig de loden jaren '80, de tijd van de Bende van Nijvel en de CCC. Justitie vertoonde barsten. Toen eind jaren '90 de revival van de Witte Mars een feit was (de politiehervorming en het oprichten van de VI-commissies) blonk warempel de vergulde koepel weer in al zijn glorie. Voltooid in 2002, om van toen af aan weer wat glans aan de skyline van Brussel toe te voegen. Maar het werd weer stil, de steigers bleven verder onaangeroerd. Tot nu recent, want kijk, er lopen weer mannetjes over de houten panelen. Ze restaureren in eerste instantie de steigers, maar dan gaat het in één ruk verder tot 2030, zo zegt men. Dan zijn alle buitengevels onder handen genomen. Een nieuwe revival dus, eentje die gelijk loopt dit keer met... Uw legislatuur en kabinetswerk, mijnheer de Openingsredenaar? Mag ik dat hopen, of heb ik nog steeds teveel fantasie?

Mijn landingsplaats brengt me weer naar het beginpunt: **QUO VADIS, IUSTITIA?**

En zo weer naar Rome, want alle wegen leiden naar Rome. Even buiten de stadspoorten, langs de oude Via Appia en tussen de pijnbomen, staat een oud kerkje. Het heeft een naam: **“DOMINE, QUO VADIS”**. Het zou de plaats markeren waar ergens in het jaar 64 de apostel Petrus, ijlings op de vlucht voor de christenvervolging van Nero, niemand minder dan Christus tegen het lijf liep. Hij herkende hem, verstijfde, en vroeg: **“DOMINE, QUO VADIS?”** “Ik keer terug naar Rome om er opnieuw gekruisigd te worden”, sprak de oude Messias. Waarop Petrus begreep wat hem te doen stond, rechtsomkeer maakte en niet veel later eindigde aan het kruis in het Circus van Nero, waar later de Sint-Pietersbasiliek verrees.

Mogen we ervan op aan, Vrouwe IUSTITIA, dat Uw antwoord op dat linke vraagje – **QUO VADIS?** – wat minder onheilspellend zal zijn? Wat meer opbeurend?

Geen nieuwe kruisweg meer? Beloofd? Mijnheer de openingsredenaar?

Mag ik U, de Minister en het gehele Team-Justitie daar bij alle succes toewensen en nogmaals feliciteren!

Dank voor Uw volgehouden aandacht.